

Generativ AI på ungdomsuddannelserne

**Anbefalinger til handling
med afsæt i unges behov og ønsker**

Juni 2025

DEMOCRACY X

TrygFonden

VIDEN &
DEMOKRATI

Generativ AI på ungdomsuddannelserne

Anbefalinger til handling med afsæt i unges behov og ønsker

Juni 2025

En del af Viden & Demokrati.

Et samarbejde mellem Democracy x og TrygFonden

Kontakt

Sigrid Vedel Neuhaus

svn@demx.dk

Design og billeder

Assembly.design

Indhold

Introduktion	6
Anbefaling 1	
Fælles rammer	10
Anbefaling 2	
Genbesøg af styringsdokumenter	12
Anbefaling 3	
Lokale og nationale netværk	14
Anbefaling 4	
Dialog og eksperimenter i klasselokalet	16

Introduktion

Generativ AI har på mange måder udfordret uddannelsessystemet. Teknologien udfordrer, hvordan vi genererer, interagerer med og bearbejder viden. Underviserne famler for at finde den optimale balance i brugen af teknologien. De unge ønsker at bruge teknologien på en fornuftig måde, men er utålmodige for at komme i gang. Samtidig oplever de at have en presset hverdag, hvor de nemt bliver udfordret på selvdisciplinen.

I efteråret 2024 blev der gennemført en ungedialog om generativ AI, hvor elever på ungdomsuddannelser landet over satte fokus på temaerne læring, deepfakes og relationer. Mange af deltagerne gav udtryk for, at de bruger teknologien, men få føler sig rigtig klædt på til at anvende den på en konstruktiv måde – særligt i forbindelse med deres uddannelse. Deltagerne efterspurgte dialog og en afbalanceret tilgang til teknologien, som sætter rammerne for, hvordan man bruger den på en god måde.

Den 14. maj 2025 blev der i en workshop på Kolding Bibliotek sat fokus på læringstemaet, og hvordan de behov, der kom til udtryk i ungedialogen, kunne omsættes til handling. I workshoppen deltog 14 repræsentanter fra både gymnasiale og erhvervsuddannelser. Deltagerne spredte sig fra elever og undervisere til ledelsesniveau med blandt andet repræsentanter fra Landssammenslutningen af Handelsskoleelever, Uddannelsesforbundet samt nærliggende uddannelsesinstitutioner. Derudover var Tænk tanken Fremtidens Biblioteker også repræsenteret.

Deltagerne blev igennem dagen udfordret til at bringe deres didaktiske erfaringer og viden i spil, samtidig med at de tilsidesatte deres egen interesse som for eksempel underviser eller uddannelsesleder for i stedet at sætte sig i de unges sted og tage udgangspunkt i deres ønsker og behov.

De fik derudover det benspænd, at løsningerne ikke måtte pege tilbage på handling hos eleverne selv.

Med dette udgangspunkt blev der på workshoppen udarbejdet fire konkrete anbefalinger. Det tydeliggøres i anbefalingerne, at der er behov for nationale rammer, opdatering af styringsdokumenter, styrkelse af fag-netværk samt dialog og eksperimenter i klasseværelset. Anbefalingerne strækker sig altså fra konkrete handlinger i klasseværelset til udformning af en national rammesætning – de dækker bredt og indikerer, at dette er en problemstilling, der skal håndteres på flere niveauer og i flere ombæring.

Anbefalingerne er struktureret således, at deltagerne først har opsummeret en problemstilling identificeret ud fra ungedialogen, som de har udvalgt at forholde sig til, deres vurdering heraf efterfulgt af deres løsningsforslag og en udpegning af, hvem dette henvender sig til.

Anbefalinger

Anbefaling 1: Fælles rammer

Problemstilling: De unge efterlyser bedre rammer og retningslinjer for, hvordan de kan bruge generativ AI på en god og konstruktiv måde i læringssammenhæng.

Vurdering

Elever på tværs af ungdomsuddannelser udtrykker et behov for fælles retningslinjer i brugen af AI, da der er en vag grænse mellem, hvad der er hensigtsmæssig brug, og hvad der ikke er. AI bliver en større del af alles hverdag, især hos elever, derfor er vi nødt til at lave rammer, der giver elever mulighed for at vide, hvornår de må bruge AI.

Det skal ikke være op til den enkelte faglærers tolkning.

Løsning

Nationalt: Prøve- eksamensbekendtgørelser skal revideres.

Der er behov for afklaring af copyright ved brug af generativ AI.

Der skal komme nogle overordnede rammer som dækker nationalt, rammerne skal dække meget bredt og løst, sådan at der tages hensyn til alle uddannelser og alle fag, og så skal rammerne strammes mere op, når man går længere ned i systemet, sådan at uddannelser selv kan ændre og tilpasse rammerne i forhold til deres individuelle måde at køre undervisningen på samt de forskellige fag. Der skal være forskellige rammer for alle de forskellige fag, eftersom de er meget forskellige og derfor ikke kan have de samme rammer. Lærerne selv skal være med til at sætte rammerne op, sådan at de passer til deres egne fag og deres måder at undervise på. Her skal rammerne være meget tydelige, i forhold til hvad og hvordan eleverne må bruge AI, og rammerne skal løbende tages op til årlig revision, da AI bliver ved med at udvikle sig, og derfor er lærerne nødt til at tage stilling til udviklingen.

Implementering

Nationalt: Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Børne- og Undervisningsministeriet.

Lokalt: Lokal ledelse på uddannelserne (evt. AI-gruppe), som reviderer det og er med til at lægge overordnede rammer for uddannelsen, også faggrupper.

Anbefaling 2: Genbesøg af styringsdokumenter

Problemstilling: Eleverne efterspørger AI i undervisningen.

Vurdering

Alle skoler har til dels beståelsestaxametre, så derfor underviser de efter, at eleverne skal bestå. Derfor bliver eleverne ikke så dygtige, som de kan. Det sikrer heller ikke, at eleverne undervises indenfor samme rammer og dermed får de samme forudsætninger.

Det er styredokumenterne, der er bestemmende for, hvad der undervises i, og hvordan det gøres, men de nuværende lærerplaner, vejledninger og prøveformer indeholder for nuværende ikke forhold angående AI. Derfor er der behov for, at AI nævnes konkret som et nyt fagområde, der er en del af alle fag og en ny, moderne almen dannelse.

Det er de fælles rammer som læreplaner, vejledninger og prøveformer, der styrer, hvad der kræves af elever og lærere. De er ikke blevet opdateret siden AI's indtog i uddannelsesverdenen, og det gør, at måden, elever lærer på og går til eksamen på, ikke stemmer overens med den måde, de arbejder til dagligt, samt de kompetencer, som erhvervslivet ønsker.

Elevernes arbejdsformer ændrer sig meget hurtigere, end fagene gør, da eleverne naturligt eksperimenterer og finder nye veje til at komme i mål med opgaver og optimere deres arbejdsindsats.

Der er behov for ensartede krav til AI's rolle i undervisningen. Hvis der ikke sættes ensartede krav, skaber det uens uddannelser, og elever, der på papiret har samme uddannelse, kommer ud med vidt forskellige forudsætninger. Det skaber ulighed eleverne imellem og for modtagerne af disse elever.

Det er vigtigt, at eleverne får mulighed for at bruge AI og udvikle deres kompetencer, uden at de bliver mistænkt for snyd. Fokus skal være på udvikling og ikke forbud og straf.

Fagkonsulenterne og de faglige udvalg agerer allerede bindeled mellem uddannelsesinstitutionerne og embedsværket. De spiller en central rolle i implementeringen af de politiske beslutninger, men også i at give den oplevede praksis på uddannelsesinstitutionerne videre. Det er derfor en infrastruktur, der oplagt kan anvendes til dette formål også.

Løsning

Det skal laves nye styringsdokumenter (læreplaner, vejledninger og eksamensbekendtgørelser).

Politisk skal der skabes et pres for at få nye læreplaner, vejledninger og opdaterede prøveformer. Det er allerede sket på universitetet og på hovedforløbsdelen på EUD-uddannelserne, hvor AI er en naturlig del af undervisningen og eksamen.

Styringsdokumenter skal indeholde konkrete krav/anvisninger til, hvordan AI skal bruges i de enkelte fag. De krav skal være de samme i f.eks. danskfaget på tværs af ungdomsuddannelserne og afspejle, hvordan man arbejder med AI på videregående uddannelser og i erhvervslivet. Det skal også være tydeligt, hvilken rolle AI skal spille i forbindelse med eksamen.

Efter styredokumenterne er blevet opdateret, er det en opgave for læringskonsulenter og fagkonsulenter at identificere gode anvendelsesområder for AI i fagene.

Implementering

Politikere, ledelser, fagkonsulenter, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og faglige udvalg skal fælles lave de nye læreplaner.

Løsningen henvender sig i sidste ende til eleverne, da det er deres vilkår, der forbedres, og de i højere grad bliver klædt på til nu-/fremtiden

Anbefaling 3: Lokale og nationale netværk

Problemstilling: Der er markante forskelle mellem faggrupper og undervisere i forhold til både kendskab til og lysten til at bruge generativ AI.

Vurdering

Vi bliver nødt til at opkvalificere lærerne for at kunne tage dialogen om AI med eleverne.

Mange undervisere oplever AI som enten irrelevant for deres fag eller som en teknologisk barriere. Dette fører til en skævhed i implementeringen, hvor nogle fagområder eksperimenterer og udvikler praksis, mens andre står stille. Der er derfor behov for at tydeliggøre og formidle de faglige muligheder og konkrete gevinster ved AI – målrettet den enkelte faglighed.

Når elever oplever, at deres lærere enten er usikre på eller direkte modstandere af brugen af AI, risikerer de at gå glip af vigtig dannelse i forhold til digitalt medborgerskab og kritisk brug af teknologi. Der opstår et digitalt dannelsesmæssigt underskud. Det kan skabe ulighed mellem fag og skoler, men også mellem elevernes fremtidige muligheder i uddannelse og job. Derfor er det afgørende, at alle faggrupper får mulighed for at udvikle en relevant, faglig og pædagogisk anvendelse af AI.

Løsning

Vi foreslår to niveauer af løsninger; lokalt i faggrupper på skolen og et nationalt fagligt netværk.

Lokalt niveau:

- × Gennemfør en systematisk behovsafdækning i faggrupper: Hvad kender vi allerede til? Hvad er vi nysgerrige på? Hvad savner vi viden om?
- × Lav små, konkrete eksperimenter i undervisningen, som afspejler faglige mål og AI-muligheder (f.eks. brug af AI til tekstforståelse i dansk, databehandling i samfundsfag, kodehjælp i informatik).
- × Skab en evalueringskultur, hvor lærere deler erfaringer åbent og uformelt – fx via korte oplæg på teammøder.
- × Udpeg “AI-ambassadører” blandt lærerne til at støtte kolleger i samme faggruppe.

Nationalt niveau:

- × Etabler et nationalt/regionalt netværk af faglærere, der har dokumenteret erfaring og begejstring for AI i undervisningen.
- × Udvikl fagspecifikke og praksisnære efteruddannelsesforløb i AI med konkrete undervisningsforløb og materiale.
- × Gør det muligt for skoler at tilmelde sig og sende lærere til disse kurser, med økonomisk støtte eller anerkendelse i efteruddannelsessystemet.
- × Fagkonsulenterne – hvordan inddrager vi dem? Fagkonsulenterne kan bruge deres netværk til at finde superbrugere.

Implementering

Primær målgruppe: lærere og faggrupper på ungdomsuddannelser.

Implementering: Ledelsen bør støtte processen med tid, anerkendelse og rammer for afprøvning. Kommuner, regioner og statslige aktører (fx Børne- og Undervisningsministeriet) kan understøtte med ressourcer og strukturer.

Facilitatorer: AI-ambassadører eller “superbrugere” i faggrupper samt nationale AI-faglige netværk. Inddrag elever med input til, hvad AI kunne bruges til.

Anbefaling 4: Dialog og eksperimenter i klasselokalet

Problemstilling: AI anvendes allerede af de fleste elever, uden lærerstyring, og der er opstået et forhold af mistillid og distance mellem lærere og elever. Alt imens bliver AI generelt inddraget for lidt eller uhensigtsmæssigt i undervisningen.

Vurdering

Der mangler dialog mellem lærere og eleverne om formålet med undervisningen, herunder om AI understøtter de fagdidaktiske formål.

Der mangler også en bevidsthed hos underviserne om, hvad AI ikke kan, og hvordan den påvirker elevernes dannelsesproces og selvstændighed.

Der mangler et rum, der skaber nysgerrighed, engagement, motivation og tillid i undervisningen. Det er vigtigt, at eleverne mærker, at undervisningen giver mening og ikke bliver en produktionsmaskine af spørgsmål og svar genereret af AI.

Løsning

Der kan i første ombæring udvælges nogle egnede fokusområder, hvor lærere og elever eksperimenterer problemløsende med inddragelse af AI-værktøjer. Rammen udpensles af læreren, idet eleverne ikke skal have ansvaret for processen. Men den kan sagtens tage udgangspunkt i, hvad eleverne siger om, hvordan de allerede bruger AI i det pågældende fag, og dermed bygge videre på deres erfaringer.

Sådanne eksperimenter kan kun udføres i øvelsesrummet og ikke i eksamenssammenhænge.

Egnede fokusområder kan være et par repræsentative fag, hvor det ene fag er oplagt i AI-sammenhæng (fx afsætning), mens det andet oplever AI som en trussel mod faget (fx sprogfag). Resultatet af dette eksperimentelle rum er, at der skabes nogle nye koncepter og best-cases, der højner kompetenceniveauet og deles med andre undervisere.

Implementering

Det skal lærere og elever på lokalplan. Men rummet skal skabes af ledelsen. Elever kan erfaringsdele i eksisterende lokale råd og udvalg. Det kan lærere også.

Generativ AI på ungdomsuddannelserne

Anbefalinger til handling med afsæt i unges behov og ønsker

Juni 2025

Workshoppen blev afholdt som en del af workshoprækken Genererer AI læring? Interessentworkshop om generativ AI i læringssammenhæng. I forlængelse heraf afholdt Tænketanken Fremtidens Biblioteker en workshop om informationskompetencer og generativ AI – Hvordan arbejder vi med dem på tværs af institutioner, uddannelsestrin og fagskel? Resultaterne herfra kan læses her.